

30 februari

januari februari maart april mei juni juli
augustus september oktober november december

Hij zei: 'Schrijf het op. Alles. Van het begin af aan.'

Ik keek neer op het witte blad en beet op mijn schrijfding.

'Maak er een dagboek van,' zei de oude man. 'Schrijf op wat je hebt beleefd, wat je denkt en hebt gedacht, wat je hebt gedroomd en gefantaseerd.'

Dat heb ik eerder gehoord, ik wou dat ik wist wanneer en hoe.

Ik vroeg: 'Welke dag is het vandaag?'

Hij gaf geen antwoord. Ik vroeg het hem nog eens.

'Dertig februari,' zei hij.

Ik schreef het op! (Zie boven.) En ik las wat ik geschreven had. Ik las het en ik herinnerde me iets. Ik schreef nog wat op, onder de dag ('datum', zegt hij); ik schreef twee regels vol.

De oude man kijkt me aan. Hij heeft erg borstelige, witte wenkbrauwen. Zijn gezicht vraagt me iets.

'Februari is een maand!' zei ik. 'Er zijn twaalf maanden in een jaar. Ik weet ze allemaal. Ik heb ze opgeschreven.'

Hij knikte en lachte. 'Prachtig,' zei hij. 'Zie je nu wel, jongen, dat het helpt! Dát weet je weer. Nu kun je met je dagboek beginnen.'

Maar ik wacht nog even. Ik begin de bladzijden te tellen die nog leeg zijn. Hoeveel dagen zijn er in een maand?

De oude man wil het niet zeggen. 'Denk alleen aan de dag van nu. Schrijf op wat je vandaag hebt beleefd.'

Goed, ik zal het proberen. En ik begin op een nieuwe bladzij.

Zo begint het (vandaag, 30 februari)

Plotseling zag ik de zee.

Er hingen donkere wolken boven; ze trokken op en boven de horizon kwam een lichte streep. De zee was zilvergrijs en kalm. Een breed strand lag voor mij. Het was dus eb. *Eb*, zei ik en het klonk als een nieuw woord dat ik net had geleerd. Ik had het koud. De zee ruiste zacht, ik rook de zoute lucht en toch wist ik niet zeker of het nu echt de zee was. Zee en strand. Schelpen. Voetsporen in het zand. Ik keek, ik luisterde, ik dacht na.

Hoe kom ik hier? Wat doe ik hier? Mijn voeten doen pijn. *Ik weet niet wie ik ben.*

Ik schrikte. En toen herinnerde ik me van alles, maar erg onduidelijk en verward. Ik kan dat niet opschrijven.

De oude man zegt dat ik het toch moet proberen. Ik heb hem ervan verteld en nu zal hij me helpen.

Ik zag nog eens de zee. Nu stond ik aan de rand van de golven en het was schemerig. Iemand riep iets, in mijn oor. Het was belangrijk; ik geloof dat ik er antwoord op had moeten geven. (De oude man vraagt *wie* er dan wel riep en wat het was, maar ik weet het niet meer, echt niet. Misschien was ik het zelf wel die riep. Nee, ik heb het niet eens verstaan.) Het begon te suizen en te ruisen en de zee werd wild en de wereld draaide rond. Ik werd bang dat ik zou verdrinken, ik draaide me om en liep weg. Ik wou rennen, maar kon haast niet vooruitkomen. Ik zag heuvels voor me.

Eindelijk bleef ik onder aan die heuvels staan, bij een smal zandpad dat naar boven kronkelde. Ik keek om. De zee was zilvergrijs en glad in somber daglicht. Ik zag een schip in de verte.

Ik keek nog eens: wilde golven in schemering en er was geen schip.

Er is nooit een schip geweest, dacht ik. Wat doe ik hier? Naar de zee moet ik!

Maar toen zag ik het schip opnieuw. Het vreemdste schip dat ik ooit heb gezien. Het enige schip dat ik ooit heb gezien.

Ik durfde niet terug naar de zee, ik ging de heuvels in. Er liep een breed hard pad recht naar boven. Ik klom een eindje en keek weer om.

Er was geen schip.

Word ik gek? dacht ik. Ik moet terug. Of heen. Wáárheen?

Ik klom langzaam verder. Mijn angst werd minder en helemaal boven keek ik nog eens naar de zee. Het schip was er weer, het was zelfs dichterbij gekomen. *Schip, zee, strand...* er waren toch dingen die ik wist. Het schip verdween niet. Zou ik ernaar zwaaien? Ik voelde me erg alleen.

De weg liep verder, daalde af, steeg weer en kronkelde door de heuvels van zand, de ene na de andere, alle met ruig gras begroeid. Hier en daar staken stekelige struiken omhoog. Er was geen mens te zien.

Ik ben een mens en ik wrijf over mijn gezicht dat nat is van zweet. Toch heb ik het koud. *Ik weet niet wie ik ben, mijn geest is leeg.*

Ik keek naar de verlaten heuvels, naar de geheimzinnige zee, naar de grauwe wolken.

Achter de wolken schijnt zon, het is dus dag. Maar zonet was het nog nacht, of schemering...

Ik deed mijn ogen dicht en weer open. Ik bekeek mijn handen, ze waren jong en sterk. Ik stak ze in mijn zakken, draaide de zee mijn rug toe en liep langzaam het pad af. Pas na een poosje drong het tot me door dat er geen schip was, de laatste keer dat ik omgekeken had. 'Geen schip,' zei ik en ik noemde namen. 'Zee, lucht, strand, duinen.' Weer iets dat ik wist: ik liep door *duinen*.

Ik begon hardop te tellen: 'Januari, februari, maart, april...' Ik zei de woorden nog eens en wist plotseling dat het geen getallen waren... *Januari, februari...* Ik ben niet gek, tellen kan ik: één twee drie vier!

Maar wat betekenden die woorden, waar kwamen ze vandaan? 'Maart, april!' riep ik tegen de duinen om me heen.

Niet doen, straks komen je herinneringen terug, als je maar kalm blijft. Maak je niet ongerust.

Maar dat was moeilijk. De duinen om me heen maakten me juist erg ongerust. Soms waren ze gewoon, ja, bijna bekend. Nu en dan veranderden ze, speciaal de plekken waar ik niet recht naar keek. Daar schoten de struiken op tot wilde stekelbossen, gevaarlijke paden slingerden naar alle kanten en verdwenen in donkere holen die tussen de heuvels gaapten. De weg, die vast en hard was onder mijn voeten, ging dan over in mul zand, waar ik moeilijk in vooruit kon komen. Alleen de zee bleef eentonig ruisen achter mij.

‘Dit is een weg door de duinen,’ zei ik tegen mezelf. ‘Ik heb hier vaker gelopen: een keurig aangelegde verharde weg, met een hek erlangs... dat dácht je maar! Er is helemaal geen hek, en de weg is niets dan een zandspoor door een woestenij.’

Ik kreeg het benauwd. Ik weet niet precies meer wat ik deed. Ik strompelde voort met bonzend hoofd en pijnlijke voeten. Boven mij werd de lucht pikzwart, ik geloof dat het donderde en bliksemde. Ik viel in kuilen en kroop tegen bewegende hellingen op. Toen kon ik niet meer, en ik verdronk in geraas van wind en zee en in duisternis.

Nu begin ik opnieuw.

Plotseling zag ik de zee. Erboven donkere wolken, behalve een lichte streep bij de horizon. Het was eb.

Wie ben ik? Hoe kom ik hier, wat doe ik hier? Mijn voeten doen pijn.

Ik probeerde me iets te herinneren, maar raakte er alleen maar door in de war.

Er waren voetsporen op het strand; ze begonnen aan de rand van het water en liepen op mij toe. Er was iets eigenaardigs aan.

Ik zag ook het schip in de verte, het vreemde schip. (Maar álles is vreemd, dus dat schip is misschien juist heel gewoon.)

Ik keek een tijd lang naar de voetsporen. Mijn *eigen voet-*

afdrukken. Ze liepen van de zee op me af. Andere sporen waren er niet.

Dat is *echt* vreemd. Ik kan toch niet uit zee gekomen zijn? Mijn kleren waren droog, behalve de onderste rand van mijn broek. Mijn schoenen waren maar een beetje vochtig. *Mijn schoenen!* Ze zaten verkeerd, omgewisseld. Ik bedoel dat mijn rechterschoen links zat en mijn linkerschoen aan de rechtervoet. Ik ging zitten om ze uit te trekken. Toen merkte ik dat ook mijn handen pijn deden: mijn vingers zaten vol bloed, ik had me gesneden.

Wat is hieruit op te maken? De sporen in het zand en het feit dat mijn schoenen verwisseld waren; je zag dat ook aan de afdrukken. (Hoe ik aan de snee in mijn vingers kwam ontdekte ik al gauw.)

Ik deed mijn schoenen uit en trok ze weer goed aan. Ik staarde naar het verlaten strand met de sporen, naar de grijze kalme zee, naar het schip in de verte. (Het is niet meer verdwenen.)

Ben ik met het schip gekomen?

Vlak bij me begon een smal pad dat naar boven, de duinen in ging. Ik meende ook dáár afdrukken van mijn voeten te zien in het zand – ja natuurlijk...

Ik bekeek mezelf voor zover ik kon. Een jongen of jongeman in vuile gekreukte kleren die me niet lekker zaten... Ik stond op om een plas te doen, ik liep een eindje het strand op en zette een paar keer een voet in de afdrukken. Maar ik durfde niet helemaal naar de zee te gaan.

Ik liep terug naar de duinen, ging weer zitten en dacht na. Ik had het gevoel dat ik heel wat had meegemaakt, maar ik kwam niet te weten wat. Het was verschrikkelijk! Ik bevoelde mijn gezicht. Zijn mijn ogen licht of donker? Hoe oud ben ik?

Ik had een horloge om mijn rechterpols; het stond stil en ging ook niet tikken toen ik het met stuntelige vingers opwond. *Het is vast mijn eigen horloge niet.* De wijzers stonden (en staan nog) op even over half vijf. Ik vroeg me af hoe laat het was. *Véél later...* Hoe wist ik dat? Het was dag en de lucht was bewolkt. Ik stak mijn handen in de zakken van mijn jack... Dat

had ik metéén moeten doen: kijken wat ik bij me had.

Het eerste wat ik vond was een bultig pakje. Wat erin zat kon ik meteen een naam geven: *brood*. Ik at er wat van, dat deed me goed. Verder vond ik de scherven van een gebroken spiegeltje; dáár had ik me aan gesneden. Wat moest ik met een spiegel in mijn zak? Ik probeerde mezelf te bekijken, maar ik zag alleen stukjes en beetjes van een gezicht dat ik niet kende: telkens weer angstige ogen. Ik gooide de scherven weg. Daarna bekeek ik alle dingen die ik nog meer bij me had: een vierkante lap waar ik mijn vingers aan afveegde en mijn neus in snoot. Vijf of zes glimmende schijven waarvan ik niet wist waarvoor ze waren... (Nu weet ik het weer; de oude man heeft het me gezegd en toen herinnerde ik het me: geld, geldstukken.) Ik vond ook een zaklantaarn (kapot), een knipmes, een schrijfding (stift) en een boekje. Een opschrijfboekje.

Dit boekje, waar ik nu in schrijf. Ik wist metéén wat het was en zei het blij hardop. Ik sloeg het open om mijn naam te vinden... Eerst zag ik alleen maar lege bladen, maar achterin waren bladzijden vol geschreven. Ik probeerde ze te lezen en dacht dat ik het boekje op z'n kop hield. Maar toen ik het had omgedraaid, bleef wat geschreven was even onleesbaar. Toen las ik op de laatste bladzij zes letters: TIW. HT

Eronder een paar krabbels waar ik nog steeds niets uit kan opmaken. Op de op één na laatste bladzij staat een woord dat ik wél kan lezen en uitspreken, maar dat betekent niets. Ik heb het precies nagetekend:

AMOIXA

Twaalf blaadjes achter in dit boekje zijn beschreven en ik kan er (behalve die paar letters of woorden) *niets* van lezen. 24 bladzijden (ik heb ze geteld) in een raar, raadselig schrift. Toen ik ze voor het eerst zag, dacht ik dat ik niet meer lezen kon. Nu weet ik dat ik het nog wél kan; ik heb alles overgelezen wat ik zelf heb geschreven.

Er staat ook een tekening achterin, met cirkels, lijnen en pijlen. Heb ik zo'n tekening niet eens eerder gezien? Ik weet het niet. Het woord AMOIXA staat er ook nog bij.

Wie heeft de bladzijden achter in dit boekje gebruikt? Is dit boekje wel van mij?

Ik ben een uur lang aan het schrijven geweest, maar wijzer ben ik er niet door geworden. Wie ben ik? Wat doe ik hier in februari? Hoe kom ik aan dit boekje? Wat betekent AMOIXA? De oude man weet het ook niet. Hij wil dat ik verder schrijf, maar ik heb geen zin meer.

'Laat mij het dan doen,' zegt hij, 'vertel het maar, dicteer het mij.' Maar dan doe ik het toch liever zelf, want nu komt het belangrijkste.

(Nog steeds wat er vandaag gebeurde):

Ik stopte het boekje weer in mijn zak en ging het zandpad op, de duinen in. Ik repeteerde wat ik wist: *Zee, strand, voetsporen, duinen, zee...* De zee was belangrijk, dacht ik. (*Zee... schip.*)

De duinen waren stil, erg dicht begroeid, maar met weinig kleur: veel geel-grijs-groen hoog gras, en struiken. De meeste takken bijna kaal of met heel kleine bleke blaadjes. – 'Geen wonder,' zegt de oude man, 'zo is het in februari.' – Eerst klimmen, toen dalen... er waren meer paden dan één; ik sloeg rechtsaf en begon weer te klimmen. Toen zag ik ze.

Ik had eigenlijk maar twee zinnen op hoeven schrijven:

1. Ik zag de zee.
2. Ik zag de torens.

Ik zag de torens, ver weg en toch niet erg ver. Twee hoge torens, de ene een beetje dichterbij dan de andere. Grote, hoekige blokken, geelgrijs, bijna lichtend tegen de sombere lucht.

Rechte strenge bouwsels met rijen ramen van onder tot boven – elk raam een leeg oog dat naar mij keek en mij toch niet zag. Ze rezen op achter de duinenrij; misschien stonden ze wel in de duinen zelf.

Ik ken die torens, ik ken ze. Ik weet zeker dat ik er iets mee te maken heb.

Ik hield mijn adem in. Als ik maar doodstil bleef zou ik het weten, maar ik kon mijn adem niet lang genoeg inhouden en wat bekend leek werd weer onbekend. Alleen een *woord* kwam in me op en dat woord hoorde bij de torens: februari.

En zo voel ik het nog steeds, al weet ik niet waarom. Nu ja, het is februari (als februari echt een maand is, soms lijkt het een verschrikkelijk woord).

Daarom geef ik mijn verhaal een titel, dat heb ik zo net bedacht:

De torens van februari

Nu hou ik ermee op. De oude man stelt me vragen en hij wil dat ik doorga met alles op te schrijven. Alles, en ik weet niks! Laat hij zelf eerst wat vertellen, want hij is de torenwachter. Ik weet niet eens hoe hij heet. Maar hij is aardig voor me en ik ben moe.

Wat er vandaag nog meer gebeurde, voor mij opgeschreven door de oude man, zijn naam is

*Avla**

(De datum blijft 30 februari en de dag is zaterdag.)

Ik nam een besluit: naar de torens zou ik gaan. En dat deed ik. Ik kon er niet rechttoe rechtaan heen: de wegen kronkelden erg en soms waren er helemaal geen wegen. Nu en dan zag ik de zee en het schip; vaak verloor ik de torens even uit het oog en was opgelucht als ik ze weer zag. Toch ging ik er niet graag naartoe, ik wist alleen niets beters. Vogels vlogen over, de zee bleef ruisen. Ik schrok van een beestje dat wegsprong en van windgeritsel door het gras. Telkens keek ik rond of ik een ander mens zag. Niemand. Toch worden torens, dacht ik, door mensen gebouwd.

De lucht werd steeds donkerder hoewel het nog geen avond was. Maar plotseling brak de zon door de wolken aan de kant van de zee. En de torens van februari werden verlicht met een ellendig licht dat me bang maakte.

Kan ik ze niet beter ontvluchten? Misschien ben ik op de vlucht.

Nee, nee, ik ben van zee gekomen. Met het schip. Denk aan de voetsporen op het strand! Ik kan zonder schip niet droog uit zee gekomen zijn...

Hoe dan ook, ik liep door. Ik moest het erop wagen. Naar de torens, de enige dingen die me bekend voorkwamen. Al waren ze gevaarlijk. Ik trok mijn schoenen en sokken uit en liep met blote voeten verder, duin op, duin af. Totdat ik stemmen hoorde.

Ik kwam bij een mooie brede weg, en daar liepen mensen, in de richting van de zee. Ik wilde me liever niet laten zien en

* van hier af een aantal pagina's in een ander handschrift, dat van 'de oude man': Avla

verschool me achter een struik. Mensen! In kleurige kleren en vreemd. Ze hielden stil, praatten zacht met elkaar; ik kon ze niet verstaan. Ze wezen, naar de zee eerst en toen naar de torens. Dadelijk zouden ze mij ontdekken... maar ze zagen me niet, ze letten niet op mij.

Toen ze weg waren, ging ik ook de brede weg op. Naar de zee wilde ik niet. Ik liep de andere kant uit; van de torens zag ik alleen de bovenkant nog maar en ik moest ergens rechtsaf om er te komen. De weg was afgezet met doornplanten en stekelstruiken, maar na een tijdje kwam ik bij een zijpad. Er stond een bord bij, het eerste bord dat ik zag: donkergroen, met niets anders erop dan een vuurrode zigzag:

Ik keek ernaar

en schrikte omdat er plotseling een hond blafte. Daar was hij. Hij kwam aanrennen en sprong tegen me op. Het was een vriendelijke hond met zacht glanzend, roodbruin haar en lange oren. Na een poosje begreep ik dat hij met me wilde spelen; hij was zó lief dat ik er bijna van ging huilen. Gelukkig deed ik dat niet, want de baas van de hond kwam erbij; hij bleef naar ons kijken. Ik had graag weg willen lopen, maar de hond had net een van mijn schoenen te pakken en ik moest wachten tot ik die terug had. En toen de hond mij de schoen had gebracht, wilde hij niet dat ik ging; hij sprong kwispelend heen en weer tussen mij en zijn baas. Dat was een grote man in bruin en groen, met een gek hoedje op en een verbrand gezicht. Zijn ogen waren helblauw met rimpeltjes eromheen, ze keken erg onderzoekend. Ik was niet bang voor hem, maar voelde me toch niet veilig.

‘Ga je mee naar het strand?’ vroeg hij.

Ik zei dat ik de andere kant op moest en ik vroeg me af of hij mij kende. Hij dééd alsof het niet zo was, maar ik ben er nog steeds niet zeker van. Hij praatte verder, over het weer of zo en ik dacht almaar: Hoe kom ik van hem weg? Op het laatst zei ik:

‘Ik moet gaan, anders ben ik te laat.’ En toen zei hij: ‘Je bent vreemd hier, is het niet?’

Ik mompelde zoiets van: ‘Nee hoor, een beetje maar,’ en zei dat ik een afspraak had. De hond sprong weer tegen me op.

‘Niet meer, Téja,’ zei de man en daarna: ‘Ik zou niet hierin gaan als ik jou was.’ (Hij wees naar het pad waar ik in wou.) ‘Er staat niet voor niets een bord bij...’ Hij praatte door, maar wat hij zei begreep ik niet. (Misschien heb ik niet goed geluisterd.) ‘... niet bepaald verboden, maar voor sommigen gevaarlijk,’ zei hij, en hij vroeg ook: ‘Kom je eens iets bij ons drinken in de stad; ik woon...’ Ja, hij vertelde me waar hij woonde, maar hoe ik ook nadenk, ik ben het vergeten.

(Zal ik morgen alles van vandaag vergeten zijn? Het is tóch goed om alles op te schrijven.)

Eindelijk liep de man verder, en de hond ging met hem mee. Pas na een tijdje merkte ik dat ik een sok kwijt was; de hond heeft die natuurlijk.

Ik durfde eerst het pad met het bord niet te nemen en liep dus rechtuit, heel langzaam en telkens omkijkend tot ik de hond en de man niet meer zag. Toen rende ik terug en ging tóch het gevaarlijke pad in. Waarom gevaarlijk? Een dwaze zin kwam in mijn gedachten: *Verboden om groen en bloemen te plukken of te vervoeren*. Maar dat was ik helemaal niet van plan! Bovendien, hoe zou dat ooit verboden kunnen zijn?

Het pad was smal, met donkere naaldbomen eromheen, heel erg stil, behalve boven in de bomen waar het ruiste en ritselde. Ik trok mijn ene sok en mijn schoenen weer aan en liep verder. Ik daalde af en de torens zag ik niet meer, maar ik dacht dat ik in de goede richting ging. Hoog boven me werd de lucht een beetje lichter, nu en dan was er een beetje zon. Op de grond zag ik ronde gele bloempjes en wit-blauwe sterbloem-klokjes. En toch was het een akelig pad; ik dacht elke keer: Nog één bocht en ik ga terug. Ik had nog steeds geen idee wie ik was en de voet zonder sok deed pijn.

Ik kwam bij een boom die omgevallen was; ernaast stond een gebouwtje: laag, grijs en zonder ramen. Op de metalen

deur was weer een rode zigzag. Die zigzag is een bliksem-schicht en ik denk dat het 'levensgevaar' betekent, 'pas op, verboden, ga weg'.

De lucht was daar heel dicht en zwaar, ik werd erdoor neergedrukt en kon moeilijk ademen. Is dit het centrum van het kwaad? dacht ik. Ik mag hier niets aanraken. Dit huis zonder ramen hoort hier niet, het is uit de lucht komen vallen en heeft die boom omgegooid. En als ik niet naar de torens moest, zou ik er niet voorbijgaan. De torens moeten in de buurt zijn, maar ik zie ze niet, waar zijn ze...?

Nergens waren mensen en toch had ik het gevoel dat iets of iemand naar me keek. Maar dicht bij het gebouwtje bloeiden prachtige bloemen: groot, rond, rood, bruinrood en goudgeel, als kokardes. Plotseling durfde ik het gevaar uit te dagen; ik plukte er een en liep vlug door. – Het is de bloem die nu in een glas op de tafel staat. Kunnen er zulke bloemen bloeien in februari?

Ik was het huis zonder ramen en de zigzag voorbij, het pad werd gewoner en maakte een bocht en daar zag ik de torens weer. Ze rezen omhoog links voor mij, maar rechts zag ik tussen twee bomen door een zwarte schaduw op een duintop staan... nee, geen schaduw, het was een man en hij keek mijn kant uit. Was het de baas van de hond? Ik weet het niet, want hij verdween. Ik begon te hollen, naar de torens toe.

Het pad hield op, er was een inham aan de landzijde van de duinenrij en daar stonden de torens op me te wachten, de eerste vlakbij, de tweede een eindje verder. De torens die ik ken. (Misschien!) Ik weet nog precies hoe ze eruitzien – (moet ik ze beschrijven?).

Laat ik met de eerste beginnen. Als je van de duinen komt over het Akelige Pad, zie je twee kanten van het rechthoekige blok – ja, de torens zijn gewoon verschrikkelijk hoge, grote blokken; haast niet te geloven dat ze zijn gebouwd. De korte kant is een blinde muur van grijzige stenen afgewisseld door gele banden. De lange kant is vol rijen ramen met nu en dan deuren ertussen, die uitkomen op galerijen met geel geverfde

metalen balustrades. Vanaf de hogere verdiepingen moet je de zee kunnen zien.

Ik heb er vlak voor gestaan en ik werd duizelig toen ik naar boven keek. Al die rechte rijen met ramen en deuren en galerijen op elkaar gestapeld. Elke laag is precies hetzelfde; alleen zijn sommige ramen kapot. Er zijn twaalf verdiepingen. De onderste laag, die op de grond staat, tel ik niet mee; die is grijs en effen, met weinig en heel kleine raampjes. Aan de lange zijde springt een stuk naar voren; daar zijn de ingang en het trapenhuis. En helemaal links kronkelt een hoge metalen spiraal van beneden naar boven – ‘de wenteltrap,’ zegt de torenwachter.

De tweede toren lijkt sprekend op de eerste; ze zijn allebei recht en strak. Maar als je omhoog kijkt, gaan ze bewegen, leunen naar je over, en naar boven toe worden de ramen en deuren kleiner. Misschien verbeeld ik me dat. Misschien verbeeld ik me ook dat ik ze ken, want ze zijn leeg, onbewoond *en ze zijn nooit bewoond geweest* (zegt de torenwachter). Maar dat had ik toch nooit kunnen denken: dat iemand daar zou wonen? En toch... Waarom zijn ze er dan, waar dienen ze voor? *Je moet het je herinneren...* Dat kán ik niet... *Het is nu nacht, wil je naar buiten gaan om er nog eens naar te kijken? Je torens van februari...* Nee, het regent buiten, ik wil gaan slapen... *Welterusten. Morgen, als je wakker wordt, weet je misschien meer.**

* Hier eindigt het ‘andere’ handschrift. De cursieve (i/h origineel onderstreepte) passages zou men kunnen opvatten als opmerkingen van de oude man (Avla) aan wie het verhaal is gedictieerd. Van 31/2 af schrijft de ‘ik’ weer zelf.

31 februari (zondag)

Nee hoor, ik weet alleen alles van gisteren, maar eergisteren bestaat nog steeds niet. Meneer Avla heeft me gezegd dat ik in zijn hut moet blijven tot de mensen weg zijn. Op zondag komen er nooit mensen hier, maar vandaag toevallig wél, want er is een schip aangekomen en de zeelui willen graag de torens zien omdat ze vanmiddag weer wegvaren en pas over een poos terugkomen. Voor deze ene keer zal meneer Avla ze rondleiden, maar ik kan beter niet meegaan, zegt hij. – Waarom niet? Ik zou die zeelui wel eens willen zien. – Maar vanmiddag zal de torenwachter mij alléén rondleiden.

Het is kil en grijs buiten, maar het regent niet meer. Meneer Avla heeft soep op het vuur gezet; terwijl hij weg is, moet ik er nu en dan in roeren.

Nu schrijf ik eerst op wat er gisteren nog meer gebeurde:

Vervolg van het verhaal van 30 februari: hoe ik bij de torens kwam en kennismaakte met de torenwachter.

Hij heeft zijn naam voor me opgeschreven. *Avla*.

Toen ik hier gisteren kwam, vond ik de torens nog vreemder dan nu; ik kon me niet voorstellen dat iemand ze ooit had gebouwd. Ik hoop straks te horen wie ze gemaakt heeft en wanneer en waarvoor. Ze lijken vandaag nogal nieuw, maar gisteren zagen ze er oeroud uit. En toch niet als ruïnes. Gek.

Het woord *ruïne* is ook gek, het viel me plotseling in. Nee, de torens zijn géén ruïnes.

Tussen de duinen en de torens is een hobbelig veldje met zand en gras. Daar bleef ik staan en staarde naar boven. En plotseling zag ik mensen op een van de galerijen, heel hoog. Ik was verrast, want ik had daar geen mensen verwacht. Ik zag ze maar even; ze verdwenen door een deur. Toen pas keek ik om me heen en zag dichtbij een hut staan.

De torens zijn hard + hoog + recht. De hut is van hout en klein en krom: ik bedoel scheef, slordig, onregelmatig. Raam

en deur waren dicht, maar ik had er graag aangeklopt.

Weer zag ik mensen bewegen in de voorste toren. Nu liepen ze op een andere galerij. Telkens verdwenen ze (in het trappenhuis, zoals ik later begreep) en kwamen op een lagere galerij weer tevoorschijn. Ik begreep niet waarom ze dat deden. En ik wist niet wat ik moest doen: wachten tot de mensen beneden waren of juist weglopen voordat het zo ver was. Ik kon ook aankloppen bij de hut. Of zou ik vluchten, terug naar de duinen? Maar mijn voeten deden te veel pijn om nog lang en ver te lopen. En mijn hoofd was duf, ik moest maar blijven waar ik was.

Na een tijd zag ik de mensen de toren uitkomen; ze kwamen naar buiten door een draaiende deur – nee, meer deuren, van glas; zoiets heb ik nog nooit gezien. Eén persoon viel me meteen op: een oude man met erg woest en heel wit haar. Hij bewoog zijn armen en stak zijn vingers op en praatte tegen de anderen, maar ik kon niet horen wat hij zei. De mensen liepen achter hem aan. Ze zagen me niet. Ze gingen weg door een poort opzij van het veld, links van de voorste toren. (Die poort staat daar zomaar los; er is geen hek of muur.) De oude man met het witte haar bleef alleen achter, hij keek de mensen na tot ze weg waren, draaide zich om, liep naar de hut en ging er zonder kloppen binnen. Voor hij naar binnen ging, keek hij mijn kant uit en zag me staan. Maar hij zei niets.

Een poosje later hoorde ik stemmen; er waren andere mensen aangekomen; ze stonden voor de poort en wezen naar de torens. De oude man kwam weer naar buiten, hij rende naar ze toe en nam ze mee. Ze verdwenen door de draaiende deuren in de toren dichtbij. Ik moest lang wachten voor ik ze op de eerste galerij zag verschijnen. Zouden ze helemaal naar boven gaan? dacht ik. Maar ik had geen zin daarop te wachten en me af te vragen wat die mensen uitvoerden in de toren. Ik vond dat ik niet langer kon blijven staan en liep langzaam naar de hut. Uit de lucht begonnen druppeltjes te vallen. Ik was koud en moe en hongerig, ik wou ergens schuilen, warm en veilig zijn.